

Три чверті позаду — й не хвилячки спочинку!

Другого січня 2013 року виповнилося 75 років чи не найславнішому сучасному математику, лауреатові трьох Державних премій України (у т. ч. щойно встановленої освітянської) *Анатолію Михайловичу Самойленку*.

Народився майбутній наш світоч вітчизняної науки в селі Потіївка, що на Житомирщині. Після закінчення Малинської середньої школи спробував було попервах податися на геологічний факультет столичного держуніверситету. Та вже невдовзі більш ніж серйозне, а головне — справді-таки душевне захоплення "музикою чисел" вносить суттєві корективи у подальші юначі плани, внаслідок чого він приймає майже історичне рішення про докорінну зміну життєвої спеціалізації.

А відтак уже в 1960 році *А. Самойленко* з відзнакою закінчує механіко-математичний факультет КДУ і тут же таки на персональне запрошення академіка *Ю.О. Митропольського* вступає до аспірантури. Причому, як виявилось, подібний вибір був зовсім не випадковим, оскільки саме в цей період бурливо розвивалася, набуваючи воістину світової слави, київська школа нелінійної механіки, заснована такими загальноновизнаними корифеями, як *М. Крилов*, *М. Боголюбов* та *Ю. Митропольський*. Отож звідси й не варто й дивуватися, що незабаром — після успішного захисту докторської дисертації (на тему "Деякі питання теорії періодичних і квазіперіодичних систем") — він і взагалі стає наймолодшим на тодішніх українських теренах доктором наук! Крім того, починаючи з 1974 року, *А.М. Самойленко*, по суті, беззмінно очолює кафедру інтегральних та диференціальних рівнянь колишньої своєї "*alma mater*". Саме з його приходом тут істотно активізувалася науково-дослідна робота, а організований ним семінар з диференціальних рівнянь отримав цілком заслужено високу оцінку в Україні й за її межами. У 1978 році Анатолія Михайловича обирають членом-кореспондентом АН УРСР, а у 1995 році — академіком НАН України.

В 1987 році *А. М. Самойленко* призначається директором Інституту математики і ось уже понад чверть століття впевнено очолює цей загальноновизнаний центр природничої науки. За цей час Анатолій Михайлович зарекомендував себе не лише визначним фахівцем-"дифурником", але й здібним організатором та вельми дбайливим і турботливим господарем свого галасливого багатоповерхового обійстя.

Особливої поваги заслуговує педагогічна діяльність професора *А.М. Самойленка* у Київському національному університеті імені Тараса Шевченка, НТУУ "Київський політехнічний інститут" та інших вищих учбових закладів. Маючи яскравий лекторський талант, він справляє неза-

бутнє враження на слухачів своїм умінням ясно, чітко і емоційно викладати матеріал розроблених ним оригінальних лекційних курсів. А ще саме за його ініціативи було проведено два Українських математичних конгреси (2001 та 2009 рр.), в яких брали участь більш ніж півтисячі профільних науковців, у тому числі й з-за кордону.

Не може не викликати захоплення і той значущий факт, що загальне число серйозних реферативних публікацій ювіляра впевнено перевершує півтисячну відмітку, включаючи, зокрема, 35 монографій, а також 15 підручників і навчальних посібників. А його безпосередніми учнями захищено 33 докторських та 82 кандидатських дисертації.

Що ж до суто наукових досягнень Анатолія Михайловича, то вони, як і раніше, актуальні й востребовані серед фахівців у галузі диференціальних рівнянь, математичної фізики, теорії нелінійних коливань. Так, ще піввіку тому ним було запропоновано та ретельно обгрунтовано новий ефективний метод відшукування періодичних розв'язків істотно нелінійних диференціальних рівнянь, який нині відомий як "чисельно-аналітичний метод Самойленка".

Та проте, незважаючи навіть на зазначені вище численні досягнення й успіхи, дехто з читачів напевно-таки задасться тут цілком слушним запитанням: а яку ж ми маємо конкретну віддачу з усіх цих сухих абстрактних досліджень саме для нашої виробничо-технічної сфери?

Отже, спробуємо за можливості задовольнити таку цікавість. Без використання диференціальних рівнянь неможливо нині спроектувати жодний серйозний агрегатний пристрій, оснащений автономним силовим генератором чи якимись іншими рухомими приводами й механізмами. У лазерній техніці сам процес синхронізації індукованих коливань тісно пов'язаний із невтомними законами теорії збурень. Крім інженерів та енергетиків, рівняння в частинних похідних мусять як зернятка лузгати й фахівці з оптоволоконного зв'язку, та й взагалі всі професійні комп'ютерники. Жваво цікавляться цією галуззю й астрономи. Зокрема у космогонії головне для всіх землян питання щодо стійкості існуючих нині планетарних орбіт навряд чи вдасться розв'язати без якісних досліджень динаміки "сильно нелінійних систем".

Тож на завершення цієї ювілейної замальовки побажаємо академіку Анатолію Михайловичу Самойленку міцного духовного й тілесного здоров'я, невтомної творчої снаги, а також, звісна річ, новітніх нівроку успішних теорем і розв'язків — для блага й подальшого всебічного процвітання улюбленої матінки-Вітчизни!

Едуард Щур